

MĚSTA BUDOUCNOSTI

7. BRNĚNSKÁ KONFERENCE URBÁNNÍCH STUDIÍ

čtvrtek 21. a pátek 22. listopadu 2019

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

PROGRAM A SEZNAM ABSTRAKTŮ

(v abecedním pořadí podle prvního autora)

Informace k organizaci konference najdete na [webu konference](#).

Čtvrtek 21. 11.

9:00-16:00	registrace (4. patro)	
10:00-11:30	zahájení konference – úvodní diskusní panel v Aule	
	V úvodním panelu svůj pohled na "města budoucnosti" představí a diskutovat budou: Dava Vačkářů z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR, Martin Lux ze Sociologického ústavu AV ČR, Milota Sidorová z Metropolitního institutu Bratislavy a Ondřej Mulíček z Geografického ústavu PřF MU Moderuje: Csaba Szaló	
11:30-12:30	pauza na oběd	
	U43	Aula
12:30-14:00	Čas ve městě a v městské politice Moderuje: Martin Ouředníček	Participace a demokracie v plánování měst I.: Cesty a zkušenosti Moderuje: Eliška Bartošová
	Ondřej Šerý a Robert Osman : Chronopolis queer podniků v Brně	Vendula Svobodová : Participace: teorie vs. realita. Případová studie vídeňského parku
	Martin Šveda a Peter Barlík : Denná priestorová dynamika mesta s využitím lokalizačných údajov mobilnej siete	Marie Špiláčková a Eva Špačková : Cesta k participativnímu plánování v městském prostoru na příkladu Ostravy-Poruby
	Robert Osman a Filip Alexandrescu : Rytmoanalýza recyklace urbánního prostoru: případ Perly 01	Tomáš Čech : 3 místa, 3 zadavatelé, 3 přístupy – Cesty participativního plánování veřejného prostoru.

14:00-14:30	přestávka na kávu (4. patro)	
	P31 (3. patro vpravo)	Aula
14:30-16:00	(Post)socialistické utopie a každodennost Moderuje: Lucie Galčanová	Pohyb městem, spokojenost a protest Moderuje: Eva Špačková
	Karel Čada : Čínský restaurant ve Vodičkově ulici	Katarína Rišová : Rodové rozdiely v percepcii bezpečia a podmienok pre pešiu dopravu (walkabilitu)
	Petr Gibas : Budoucnost českého kutilství dříve a dnes v urbanizovaném prostoru	Martin Čermák : Za hranice současného města – urbánní mobilitní praktika
	Tereza Hodúlová : Prostorové aspekty sociálního života na sídlišti Solidarita: Princip utopie v současném postsocialistickém městě	Jana Matyášová : Urbanistická struktura jako determinant spokojenosti obyvatel
16:00-16:15	přestávka na kávu (4. patro)	
16:15-17:15	Minulost v plánování budoucnosti Moderuje: Petr Kubala	Participace a demokracie v plánování měst II: Aktéři Moderuje: Jan Blažek
	Ondřej Špaček a Michal Lehečka : Designing the future: žádoucí město v imaginacích pražského IPRu	Eva Špačková : Dívej se, přemýšlej, posuzuj; vizuální gramotnost jako předpoklad kompetentní demokracie pro město budoucnosti
	Radek Suchánek : Revitalizace Ralska	Terezie Lokšová : Na prvním místě veřejnost: jakou roli v občanské participaci hrají profesionálové?
Od 18:00	Večerní setkání v Praze v Brně (Husova 18) s prezentací nových knih našich kolegů a kolegyně, jste srdečně zváni.	

Pátek 22. 11.

8:30-11:00	registrace (4. patro)		
	U33	U34	U35
9:00-10:30	Minulost a budoucnost suburbanizace velkých měst I. Moderuje: Bára Vacková	Bydlení I. Moderuje: Ondřej Špaček	Budoucí města pro odlišná těla I. Moderuje: Pavel Pospěch
	Terezie Lokšová, Lucie Galčanová a Veronika Mikulová : Pionýři rozvoje? Rezidenční suburbanizace očima starostů a starostek na Brněnsku v dlouhodobé perspektivě	Václav Orcígr : Na obranu bydlení – případ Prahy: radikální urbánní teorie a nedostupnost bydlení v České republice	Robert Osman a Hana Porkertová : Sociální kámen: aneb jakou cestu spolu ušel obrubník s úřady za posledních 8 let
	Katarína Moravanská : Zmeny sociálneho prostredia zázemia Bratislavy	Petr Kubala a Tomáš Hoření Samec : Dilemata výzkumu představ budoucnosti a trajektorií bydlení u mladých dospělých	Lucie Pospíšilová a Robert Osman : Po paměti: tělesné vědomí jako způsob uchopování pohybu nevidomých lidí
	Lubica Voňanská a Pavel Šuška : Domáci a novopříchozí. Medzigeneračné vzťahy, sociálne siete a predstavy o priestore a domove v Bratislave a okolí	Petra Špačková, Anneli Kährik, Marie Horňáková, Kadi Kalm a Ivana Přidalová : Etnické minority a sídliště: která sídliště jsou pro ně atraktivní?	Jana Línová : Přístupy městských samospráv k otázkám bezbariérovosti
10:30-11:00	přestávka na kávu (4. patro)		
	U33	U34	U35
11:00-12:30	Minulost a budoucnost suburbanizace velkých měst II. Moderuje: Katarína Moravanská	Bydlení II. Moderuje: Pavel Šuška	Budoucí města pro odlišná těla II. Moderuje: Pavel Pospěch
	Otakar Bursa a Luděk Sýkora : Mladí dospělí opouštějí suburbánní hnízda: migrační trajektorie a faktor proměny Pražské metropolitní oblasti	Eva Gregorová : Co ukazují první výsledky sociologického výzkumu Bydlení v Brně	Pavel Doboš a Robert Osman : Tvoření bezbariérového města: diferenciacie proti stejnosti a haptická trasovitost proti vizuální abstrakci
	Nina Dvořáková a Marie Horňáková : Pryč ze suburbií? Rezidenční strategie empty-nesterů a jejich dospělých dětí	Štěpán Ripka, Petr Kubala a Eliška Černá : Rapid Re-housing v Brně: výsledky randomizovaného experimentu	Barbora Buchtová, Eliška Bartošová, Roman Novotný, Ladislava Zbiejczuk Suchá a Tomáš Štefek : Knihovna pro bezbariérové Brno
	Martin Ouředníček : Predikce urbanizačních procesů a budoucnost suburbanizace v Česku	Roman Matoušek, Petr Lang a Zuzana Kopecká : Územní dimenze sociálního vyloučení v Česku: konceptualizace a měření	Michal Šindelář : Pravicová a levicová cyklistika? Ideologie v dopravě
12:30-13:30	pauza na oběd		

	U33	U35
13:30-15:00	Klimatická změna a města I. Moderuje: Slavomíra Ferenčuhová	Umění, kultura a politika ve městě Moderuje: Robert Osman
	Václav Orcígr : Boj o adaptaci: pražské lokality a drobná modrozelená infrastruktura	Olga Srstková : Art District 7 jako nástroj městské kulturní politiky
	Jan Blažek : Eko-komunity v městech budoucnosti	Zuzana Réveszová : “Commons” a “co-creation” v rozvoji miest prostredníctvom kultury
	Hana Daňková : Jiné rozměry “bottom-up” přístupu: bariéry a výzvy pro adaptaci na klimatickou změnu v jednom českém městě	Bára Vacková : Doma ve městě UNESCO
15:00-15:30	přestávka na kávu (4. patro)	
	U33	U35
15:30-17:00	Klimatická změna a města II. Moderuje: Renáta Mikešová	Děti ve městě a jeho zázemí Moderuje: Petr Gibas
	Slavomíra Ferenčuhová : Ne-tak-docela globální klimatická změna? Reprezentace post-socialistických měst ve výzkumu o klimatické změně	Blanka Nyklová : Budoucnost města mrtvých
	Karel Čada a Markéta Zandlová : „My se tady bavíme o nějaké kávě, to je úplně irelevantní, tady prostě umírají lidi a budou umírat“: Obraz globálních změn klimatu ve veřejném diskursu	Pavel Frydrych a Lucie Pospíšilová : Role informačních a komunikačních technologií v každodenním životě suburbánních dětí
	Lenka Suchá, Eliška Krkoška Lorencová a Dava Vačkářů : Participativní tvorba scénářů budoucího vývoje jako nástroj pro analýzu zranitelnosti a adaptační plánování: případová studie Prahy, Brna a Ostravy	Daniel Kaplan : Děti a veřejný prostor na sídlišti Lesná

Seznam abstraktů

Eliška Bartošová, Roman Novotný, Barbora Buchtová, Ladislava Zbiejczuk Suchá, Tomáš Štefek

FF MU

Knihovna pro bezbariérové Brno

Knihovna pro bezbariérové Brno nabízí prostor, kde se setkávají, sdílejí své znalosti a zkušenosti členové odborníci na témata bezbariérovosti z řad úřadů, univerzit i neziskových organizací a další lidé, kteří mají o toto téma profesní nebo osobní zájem.

Projekt vznikl na základě spolupráce Poradního sboru pro bezbariérové Brno, Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU a Knihovny Jiřího Mahena. Na pravidelných přednáškách se každé poslední úterý v měsíci setkávají pod střechou Knihovny Jiřího Mahena experti z různých oblastí bezbariérovosti (mj. např. Unie neslyšících, Středisko Teiresiás MU, Poradní sbor pro bezbariérové Brno aj.), zástupci nevládních organizací, studenti relevantních oborů, lidé s žitou zkušeností i zájemci z řad široké veřejnosti. Na expertní vystoupení vždy navazuje řízená diskuze s cílem sdílet a prohlubovat vědomosti a hledat konkrétní návrhy, jak prostřednictvím odstraňování bariér přispívat ke zlepšování kvality života lidí ve městě a systematicky připravovat prostor na stárnutí společnosti.

Aktivita postupně vede ke zlepšování komunikace aktérů v oblasti přístupnosti a bezbariérovosti a vznikají nové spolupráce mezi účastníky setkání. Díky projektu je možné otestovat náročnost zajišťování setkání ve formátu "design for all", kde je přítomen nejen řečník, ale je zde k dispozici i překlad do znakové řeči, přepis výstupu, možnost použití indukční smyčky a vizuální varianta prezentace.

[nahoru](#)

Jan Blažek

FSS MU

Eko-komunity v městech budoucnosti

Eko-komunity jsou často považovány za rurální iniciativy (Andreas and Wagner, 2012). Eko-komunity jsou však jako socio-technické niky (Boyer, 2014) spojeny také s představami o městech budoucnosti postuhlíkové doby (Nelson, 2018; Nelson and Schneider, 2018), a to až už v podobě konkrétních projektů (Chatterton, 2013), jako nositelé hodnot (Ergas, 2010), inovací (Pickerill, 2011), stejně jako v otázkách práva na město (Squatting Europe Kollektive, 2013), sociální inkluze (LaFond et al., 2017) či dostupnosti bydlení (Blažek, 2019).

Za eko-komunity považujeme projekty společného bydlení s ekologickým designem a participativní organizací. Zapomíná se však, že eko-komunity umožňují rozvíjet také struktury ekonomické. Jedná se o ekonomické mikro-systémy (Blažek, 2016), které vytváří netržní prostředí založené na sdílení a svépomocných aktivitách, a také různé spotřební a produkční aktivity usnadňující finanční udržitelnost členů. Dalšími znaky jsou různé modely financování a společného vlastnictví, sdílení nákladů i příjmů, nebo používání alternativních měn a napojení na různé místní iniciativy. Pro svou poměrně silnou stabilitu (logicky spojenou s funkcí bydlení), jsou eko-komunity často centry takových aktivit, ať už se jedná o carsharing,

komunitní zahradničení, ale třeba i podporu uprchlíků či sociálního bydlení. Eko-komunity tak vytvářejí „hřiště“ pro rozvíjení různých ekonomických realit, s konkrétními ekologickými a sociálními výsledky. Na druhou stranu lze nalézt také důsledky konzumního života ve formě „komunitního luxusu“ a nedostupnosti konceptu pro různé segmenty obyvatel (Chitewere, 2018).

Na straně druhé je zřejmé, že tato nová ekonomika ve větších městských ekosystémech nestojí a nepadá s konkrétními místními eko-komunitami a až na výjimky několika měst se konceptu eko-komunit nedaří rozšiřovat. Příspěvek na příkladech z vlastního výzkumu bude diskutovat, v jaké podobě mají eko-komunity diskursivní roli ve vztahu k rozvoji sektoru bydlení, ale také ke konceptům sdílené nebo commons ekonomiky či nerůstu. Příspěvek také využije výstupy kolaborativního projektu ISRF (Pickerill et al., 2019) formulujícího roli eko-komunit v městech budoucnosti.

[nahoru](#)

Otakar Bursa, Luděk Sýkora

PřF UK

Mladí dospělí opouštějí suburbánní hnízda: migrační trajektorie a faktor proměny Pražské metropolitní oblasti

Proces rezidenční suburbanizace, který v Pražském metropolitním regionu nastartoval v 90. letech 20. století, nejen znásobil počet obyvatel mnoha obcí, ale i zásadně pozměnil jejich demografickou strukturu. Poněkud opomenutou zůstává generace mladých dospělých (18–26 let), kteří v suburbánních lokalitách vyrůstali a v současnosti si hledají vlastní bydlení. Atraktivní městský život odpovídající běžným preferencím většiny dospívajících obyvatel je v přímém kontrastu s denním dojížděním do vzdálených satelitů. Současná situace na pražském bytovém trhu ale brání vyšší imigraci mladých obyvatel, kteří tak hledají alternativní bydliště. Příspěvek formou kvantitativní analýzy identifikuje lokality s intenzivní bytovou výstavbou a vysokými přírůstky obyvatel, a specificky se zaměřuje na ty s výrazným podílem a vysokou intenzitou migrace populace mladých dospělých. Jak významná je tato specifická věková kategorie v pražských suburbánních? Stěhuje se z dosavadních bydlíšť výrazně intenzivněji, než je tomu v městských lokalitách? Kam se stěhuje? Do jádrové oblasti města, mimo metropolitní region, nebo v rámci suburbánního pásu? Je situace mezi suburbii obdobná, nebo lze rozlišit výrazně jiné typy?

[nahoru](#)

Karel Čada

FSV UK a VŠE

Čínský restaurant ve Vodičkově ulici: Orientalismus nejen na neděli

„Podle vzoru jiných světových metropolí má nyní i Praha svůj Čínský restaurant, kde můžete v srdci Evropy poznat cosi jako závan pravé Číny,“ se dočítali na jídelním lístku zákazníci první pražské čínské restaurace otevřené v roce 1958. Příběh restaurace, který se uzavřel symbolicky po pádu komunismu, nabízí možnost zkoumat vztah Orientu a spotřeby v dobách reálného socialismu. Na půdorysu čínské restaurace se prolínají globální geopolitické vlivy, například zhoršení čínsko-sovětských vztahů na konci 60. let, s politickou ekonomikou nedostatku a skrze východní kuchyni je vytvářen obraz Západu v socialistickém městě. To vše se

děje za účasti hvězd tehdejší popkultury a pod dohledem Státní bezpečnosti. Mikrosvět čínské restaurace ukazuje křehkou konstrukci luxusní spotřeby v beztrždní společnosti, která je exkluzivní, ale zároveň musí vykazovat otevřenost běžnému pracujícímu člověku. V příspěvku se zaměřuji na to, jak se skrze spotřebu socialistický diskurs vztahoval k významným druhým na Východě i na Západě, jak pomáhal konstruovat obraz Prahy jako metropole i na to, jaká jídla měl rád Karel Gott.

[nahoru](#)

Karel Čada, Markéta Zandlová

FSV UK a VŠE; FHS UK

„My se tady bavíme o nějaké kávě, to je úplně irelevantní, tady prostě umírají lidi a budou umírat“: Obraz globálních změn klimatu ve veřejném diskursu

„Důkazy, které máme, říkají, že nás čeká rozvratná a nekontrolovatelná úroveň klimatické změny, která přinese hlad, destrukci, migraci, nemoci a válku,“ píše britský akademik Jem Bendell ve svém textu Hluboká adaptace: Mapa pro cestu klimatickou tragédií. Článek, který byl původně odmítnut vědeckým časopisem a publikován jako pracovní text, vzbudil nebývalou pozornost. Proč se toto líčení stalo tak populární a co znamená žít v před-apokalyptickém světě? Zajímá nás klimatická změna jako sociální imaginace. Z jakých zdrojů narativ klimatické změny vychází a jakou budoucnost vytváří. Jaká rámování se objevují v českém diskursu týkajícím se sucha a klimatických změn.

Zaměříme se na to, jak se tváří v tvář globálním klimatickým změnám konstruuje hranice města a venkova. Města jsou v jedné narrativech tepelnými ostrovy, sálajícími uprostřed životodárné krajiny. V jiných je krajina zničena špatnou péčí a městské obyvatelstvo doplácí na nezodpovědnou práci zemědělců a lesníků. Chceme tedy analyzovat imaginace urbánního a rurálního, které mají podobu dichotomií, kontinuit i asambláží.

[nahoru](#)

Tomáš Čech

Polychrome

3 místa, 3 zadavatelé, 3 přístupy – Cesty participativního plánování veřejného prostoru"

Ačkoliv je ústředním bodem participativního plánování člověk – uživatel – obyvatel, samosprávy mají klíčovou roli a způsob, jakým k procesům participace přistupují, je pro výsledek zásadní. Právě města jsou většinou aktéry, kteří mohou veřejný prostor, tedy prostředí, kde se participace odehrává, fyzicky měnit a spoluvytvářejí kontext, ve kterém se celý proces probíhá. Je možné definovat řadu obecných strategií, jak občany do navrhování jejich prostředí zapojit, během aplikace je ale nutné jejich přizpůsobení konkrétním podmínkám a rolím jednotlivých aktérů. Význam vnímání kontextu pak roste, pokud zadavatelem plánování není přímo město nebo městský obvod, tedy hlavní hybatelé případné fyzické transformace. Příspěvek představuje 3 různé případové studie, které reprezentují rozdílné zadavatele, rozličná zadání a cíle, a hlavně rozdílný přístup k závěrům participace. Zkoumány jsou především dva hlavní aspekty – výše zmíněný stav, kdy zadavatelem není město samotné, a dále edukativní aspekt, který s sebou plánování ve spolupráci

s veřejností může nést. Výsledkem je porovnání daných situací, hodnocení kvality procesů a jejich výsledků, stanovení rizik a sumarizace doporučení, která konkrétní realizace přináší.

[nahoru](#)

Martin Čermák

FHS UK

Za hranice současného města – urbánní mobilitní praktika

Cílem příspěvku je představit projekt zabývající se každodenní urbánní mobilitní praktikou jedinců na bicyklech s pevným převodem nebo na upravených silničních kolech, kteří skrze bicykl a každodenní praktiku demonstrují svůj postoj k současnému stavu města a společenskému nastavení. Tyto jedince pracovně označuji jako „jezdce“. „Jezdec“ svojí přítomností v městském prostředí narušuje hegemonii automobilů. Kultura automobilismu a jejich jednoznačná dopravní preference může mít za následek neschopnost vnímání prostoru mimo zaběhnutou optiku automobilu (Katz, 2001). Urry (2006) poukazuje na to, že vnímání prostoru skrze přední sklo a zpětné zrcátko automobilu redukuje prostor na dvou dimenzionální a může vést až ke ztrátě schopnosti vnímat rozdílnost prostředí pomocí smyslů. Sebeidentifikace s rolí „jezdce“ je postoj, kterým se jedinec vymezuje vůči současnému společenskému paradigmatu a do určité míry vystupuje proti materiálně-konzumní společnosti. „Jezdec“ je vědomý rebel vůči současnému společensko-městskému řádu. Dva zásadní aspekty jsou jízdní styl, který je mnohdy agresivní a rychlý a typ bicyklu, které jsou symbolem protestu a bojem za „právo na město“ (Lefebvre, 1991; Harvey, 2008) či projevem „městského úsilí a odporu“ (Low, 1996). Cílem práce je zjistit, jakým způsobem je každodenní sociální prostor „jezdců“ utvářen, co pro ně bicykl a pohyb po městě na něm znamená, kdo vlastně jsou a jak konstruuji vlastní identitu skrze specifickou sdílenou urbánní praktiku. Mimo zásadní metodologické nástroje sběru dat (polostrukturované rozhovory, pozorování) bude výzkum rozšířen o tzv. metodu „ride-along“ (Vannini, 2017; Spinney, 2011), kdy jako výzkumník budu sledovat „jezdce“ in situ a pomocí kamery připevněné na svém bicyklu vizuálně zaznamenávat.

[nahoru](#)

Hana Daňková

SOU AV ČR

Jiné rozměry “bottom-up” přístupu: bariéry a výzvy pro adaptaci na klimatickou změnu v jednom českém městě

Adaptace je velmi důležitou podobou odpovědi na změny klimatu na úrovni měst, ovšem její rozvíjení se obvykle potýká s množstvím překážek. V českém kontextu je téma adaptací na klimatickou změnu poměrně nové – první strategie a opatření se objevily v roce 2014. Příspěvek představí Ústí nad Labem jako případovou studii a soustředí se na analýzu překážek a výzev pro proces adaptace na klimatickou změnu v tomto městě. Vychází přitom z typologie bariér pro adaptaci podle Measham et al. (2011), která upozorňuje na problémy spjaté s institucionálním nastavením a vedením (leadership). V případě Ústí nad Labem se objevují zásadní bariéry v zavádění adaptačních opatření. Současně je kvůli problémům řízení omezený potenciál využívat existující ekosystém jako nástroj adaptace. Málo nákladná participace v komunitním plánování naopak pomáhá vytvořit „bottom-up“ přístup k adaptaci lokálních komunit, v novém a menším rozměru.

Pavel Doboš, Robert Osman

PřF MU

Tvoření bezbariérového města: diferenciaci proti stejnosti a haptická trasovitost proti vizuální abstrakci

Příspěvek se zaměřuje na tvoření bezbariérového města z hlediska toho, jak o něm uvažují lidé, kteří jsou do tohoto procesu přímo angažováni. Metodologicky vychází ze semi-strukturovaných rozhovorů, které byly provedeny s členy Poradního sboru pro bezbariérovost Brna. Na proces tvoření bezbariérovosti hledí poststrukturalistickou perspektivou, jež primárně vychází z filozofie Gillesse Deleuze a Félix Guattariho. Z této perspektivy existuje napětí mezi transcendentním ideálem města zkonstruovaného z parametrů a vyhlášek a imanentním vytvářením konzistentního bezbariérového města. Konstrukce toho prvního vychází z rýhování segmentů „kdo má co na starost“ a posléze figuruje jako (vizuální) reprezentace „jak by to mělo vypadat“. Jenže takový způsob produkce bezbariérovosti rýhuje homogenní prostor utopické „stejnosti“, jenž je založen na schopnosti vizuální abstrakce od prostoru žitého a stávajícího se. V této utopické „stejnosti“ jde o obraz-krystal, založený na nekonečné refrakci stále stejných hyperreálných měst. Podle Deleuze má však obraz-krystal ještě důležitější funkci: je sám o sobě kompresí času, v níž aktuální a virtuální dosahují bodu nerozlišitelnosti, a tak vždy uniká sám sobě, nemůže se uzavřít. Aktuální reprezentace bezbariérového města se otevírá virtuální diferenciaci a ta aktuálně rezonuje ve vytváření bezbariérovosti. Parametry a vyhlášky jsou potřeba právě proto, aby se díky nim dělalo jiné město, než reprezentují. Tehdy se vizuální uchopení městského prostoru otevírá uchopení haptickému, rýhované segmenty parametrů a zodpovědných institucí se shlazují do konzistentní trasovitosti procesu tvoření bezbariérovosti. Tím chceme poukázat nejen na úskalí abstraktního stroje státní správy, ale také na to, že haptická trasovitost tvoření bezbariérovosti úzce souvisí s trasováním prostoru (jako protiklad k vizuální abstrakci prostoru), které preferují různí tělesně znevýhodnění lidé (osoby nevidomé, vozíčkáři, staří lidé, uživatelé berlí, matky s kočárky, apod.). Proces vytváření bezbariérového města tudíž nelze oddělit od procesu života a pohybu v tomto městě – jsou vždy ve vztahu aktuálního a virtuálního tak, že dosahují bodu nerozlišitelnosti a nikdy se neuzavrou.

[nahoru](#)

Nina Dvořáková, Marie Horňáková

PřF UK

Pryč ze suburbií? Rezidenční strategie empty-nesterů a jejich dospělých dětí

Proces suburbanizace je na poli českých urbánních studií často zmiňovaným tématem, který stále významně formuje sociálně-prostorovou strukturu obcí v zázemí Prahy. Na rozdíl od většiny studií, se ale v našem výzkumu nedíváme na suburbia jako na ideální a konečné místo bydliště, nýbrž jako na místo, ze kterého se mohou lidé chtít i odstěhovat. Podle našich předpokladů, může mít přechod z jedné fáze života do druhé spolu se změnami ve složení domácností za následek vznik odlišných požadavků domácností na bydlení a širší rezidenční prostředí. Nesoulad životních potřeb a vlastností rezidenčního prostředí, pak může vést k rozhodnutí se přestěhovat do jiného typu bydlení a zástavby.

Tato situace se může týkat zejména první generace rodin, které se do suburbíí přestěhovaly v polovině 90. let a na začátku nového tisíciletí. Původně převážně rodinné domácnosti se za tu dobu proměnily v domácnosti tzv. empty-nestrů nebo na rodiny s dospělými dětmi, které se od rodičů postupně odstěhovávají. Rezidenční chování těchto dvou specifických skupin (empty-nestrů a jejich dospívajících či již dospělých dětí) doposud nepřitahovalo v českém kontextu příliš mnoho pozornosti. My naopak považujeme výzkum rezidenčních preferencí lidí v předdůchodovém věku a jejich dětí z důvodu populačního stárnutí, nadspotřeby bydlení a rostoucích cen bydlení za vysoce společensky relevantní.

Hlavním cílem příspěvku je analýza rezidenčních strategií a mobility suburbánních obyvatel. Jako první se zaměříme na to, zda a kam se rodiče nebo jejich dospívající děti stěhují. Stěhují se zpět do Prahy nebo jiné destinace? Zajímá nás také, jakým způsobem se liší rezidenční preference dospívajících a jejich rodičů a jaké jsou rozdíly mezi domácnostmi plánujícími zůstat v suburbíích a těmi, které se chystají přestěhovat. Příspěvek vychází z dotazníkové šetření o 200 respondentech, které bylo provedeno ve dvou obcích v zázemí Prahy v suburbánní zástavbě pocházející z let 1991 až 2005. Spolu s tím bude představena analýza hlavních migračních směrů mladých dospělých a jejich rodičů bydlících v suburbíích.

[nahoru](#)

Slavomíra Ferenčuhová

SOU AV ČR

Ne-tak-docela globální klimatická změna? Reprezentace post-socialistických měst ve výzkumu o klimatické změně

V posledních dvaceti letech se vědci, aktivisté a političtí aktéři po celém světě věnují otázkám, jak změny klimatu dopadají na města a jak na ně města na různých kontinentech reagují či mohou reagovat. Přesto není reprezentace urbánního světa v kontextu globální klimatické změny, kterou nabízejí mezinárodně publikované akademické texty, ani zdaleka úplná. Většina případových studií v tomto poli pochází z měst globálního severu a komparativní výzkum je pořád vzácný. Volání po zahrnutí více empirických studií a teoretických vhledů z perspektivy měst globálního jihu, která se objevují v současné debatě, je pak možné vztáhnout i na města „globálního východu“ (Müller 2018) či na města bývalého východního bloku, která v tomto poli výzkumu také často chybí. Příspěvek nabídne kritický přehled současné akademické produkce v mezinárodních časopisech, která vztahuje téma klimatické změny k městům v post-socialistických zemích. Bude se soustředit na mapování způsobů, jak jsou tato města v publikacích zobrazována, a to zejména s ohledem na jejich historický vývoj do roku 1989 a v devadesátých letech.

[nahoru](#)

Pavel Frydrych, Lucie Pospíšilová

PřF UK

Role informačních a komunikačních technologií v každodenním životě suburbánních dětí

Moderní informační a komunikační technologie (ICT) jsou dnes již nedílnou součástí každodenního života obyvatel měst i fungování měst samotných a zdá se, že jejich význam do budoucna jen poroste. Je zřejmé, že ačkoliv ICT mají dopad na každého člověka, jsou to především děti a mladí lidé, kteří jsou jimi ovlivněni

nejvíce – využívají je nejčastěji a/či od nízkého věku. Dosavadní studie vlivu využívání ICT na každodenní život dětí a mladých lidí pocházejí především z psychologických či pedagogických oborů, sociologie a geografie řeší tuto problematiku méně často, i když je v posledních letech růst zájmu o ní patrný. Z důvodu relativní novosti tématu a potřeby získat obecnější vhled do problematiky, je většina těch studií, které jsou nám známy, kvantitativně orientovaná.

Náš příspěvek se zaměřuje na význam ICT v každodenní mobilitě dětí. Jde o součást rozsáhlejšího šetření zaměřeného na každodenní mobilitu dětí bydlících v suburbánních lokalitách Pražské metropolitní oblasti. Naši komunikační partneři a komunikační partnerky jsou děti ve věku 13–17 let, které bydlí ve městě Roztoky (okres Praha-západ) a jejichž rodiče se tam přistěhovali po roce 2000. Ony samy pak dojíždějí do školy v Praze. Jde o specifickou skupinu suburbánních dětí, u kterých lze předpokládat vyšší mobilitu a více možností lokalizace denních aktivit (díky vázanosti na Prahu jich samotných i jejich rodičů a vybavenosti města Roztoky, která je vyšší než u typického pražského suburbia). Konkrétně se ptáme na to, jak se prolínají virtuální a materiální prostory a jaký význam mají ICT v každodenním životě těchto dětí, především pak v jejich každodenní mobilitě. Teoreticky vycházíme z geografie dětí a konceptů geografie času rozvíjených současnými autory v podmínkách naší společnosti.

[nahoru](#)

Terezie Lokšová, Lucie Galčanová, Veronika Mikulová

FSS MU

Pionýři rozvoje? Rezidenční suburbanizace očima starostů a starostek na Brněnsku v dlouhodobé perspektivě

Suburbánní rezidenční výstavba znamenala pro české obce řadu nových výzev. Z povětšinou málo řízeného procesu v prvních desetiletích po roce 1989 je nyní situace alespoň částečně kontrolovaná územními plány a jinými regulacemi, došlo k ukončení pozemkových restitucí, na mnoha místech již téměř “není kde stavět”. Sociologický výzkum prováděný v letech 2006–2012 v podobě polostrukturovaných rozhovorů se starosty a starostkami obcí v okolí Brna a v jeho okrajových městských částech ukázal, jak vidí svoji roli ve vývoji obce, jak skrze vztah k obecnímu a soukromému majetku definují hranice své zodpovědnosti a (ne)legitimitu představ a požadavků nových obyvatel.

Návratný výzkum po deseti letech sleduje, co suburbanizace pro obecní správu nyní znamená, jak definují svoji roli a jak interpretují její současný vývoj a stav. Jedním ze silných obrazů je role obcí coby “pionýrů”. Metafora poukazuje jak na jejich “osamocenost” v rámci relativně turbulentního procesu výstavby, proměny majetkových vztahů a vyjednávání s developery, definování zájmů obce a budování infrastruktury. Přes relativní zpomalení procesu reprezentovaného spíše metaforou “správcovství” (péčí o vybudovanou infrastrukturu, udržováním smíru a malého tempa změn) zůstává patrné napětí mezi dalšími požadavky na výstavbu a snahami o zachování statu quo či alespoň mírného tempa změn. Reflexe hranic odpovědnosti obcí pak ukazuje na internalizaci vyššího, relativně homogenního sociálního statusu lokalit a rezignaci na sociálně orientované role obce či městské části.

[nahoru](#)

Budoucnost českého kutilství dříve a dnes v urbanizovaném prostoru

Postupné zkracování pracovní doby v období státního socialismu v Československu a na něj návazný růst volného času vedlo k výraznému nárůstu mimopracovních aktivit (nejen) pracujících, které reflektovala jak státní moc, tak i sociální vědy té doby. V dobových i retrospektivních studiích zaměřených na formy a proměny trávení volného času můžeme identifikovat několik procesů, jež podmínily formu i zaměření volnočasových aktivit, ať už šlo o industrializaci (výroby včetně zemědělství), urbanizaci (včetně proměn venkova), rozvoj masových sdělovacích prostředků (zejména televize), nebo modernizaci domácností. V kombinaci s nedostatečným rozvojem zaměření, kapacit a kvality služeb se tyto procesy výrazně podílely na formování československého (resp. českého) kutilství, jež se stalo nedílnou součástí náplně volného času obyvatel ČSSR. Kutilství chápou jako komplex svépomocných manuálních výrobních aktivit, drobných prací a oprav prováděných (povětšinou) ve volném čase výrazně odlišný od předchozích (městských i venkovských) forem domácího „vyrábění“ (tzn. řemesel, domácí, či lidové umělecké výroby) a formovaný v konkrétním (leč proměnlivém) kontextu státního socialismu. V příspěvku se zaměřím na představy o budoucnosti kutilství, jak je formulovala dobová sociologie volného času, načrtnu proměny těchto představ a budu je konfrontovat s faktickým vývojem po pádu státního socialismu. Na základě dat z terénního výzkumu zaměřeného na současné podoby kutilství v prostředí malého regionálního centra a jeho okolí chci diskutovat, do jaké míry se současné kutilství liší od socialistických představ o tom, kam se bude vývoj ubírat, a identifikovat kontinuity i diskontinuity v samotné praxi „kutění“. Vedla komodifikace a marketizace kutilství k odklonu od jeho minulých podob? Zabránila (za socialismu obávané) hypertrofii kutilství jakožto neefektivní malovýroby v domácnostech? Anebo naopak podpořila možnosti „zlatých českých ručiček“? V neposlední řadě chci navázat na imaginaci socialistického výzkumu volného času a položit si hypotetickou otázku, jak se bude kutilství proměňovat pod vlivem intenzivního vlivu kultury DIY, a diskutovat vizi, zda je možné, že se národ „kutilů“ promění v národ „makerů“.

[nahoru](#)

Eva Gregorová

MMB

Co ukazují první výsledky sociologického výzkumu Bydlení v Brně

Brno se stává postupně atraktivní, živou, významnou metropolí, která je lákavou adresou pro nastupující generace. Město ve své strategii #brno2050 i v oborové Strategii bydlení deklaruje, že chce poskytnout zdravé a bezpečné bydlení všem skupinám a věkovým kategoriím obyvatel a dokáže v tomto směru uspokojit nároky různých skupin obyvatel a dát jim možnost výběru. Plánované nové projekty bydlení jsou již dnes rozmístěny po celém území města, kdy je cílem dosažení funkčního mixu a naplňování principů „kompaktního města“ a „města krátkých vzdáleností“.

V příspěvku bude představena ochutnávka z výsledků čerstvě zpracovaného (tj. léto a podzim 2019) sociologického výzkumu Bydlení v Brně, který se podrobně věnuje podmínkám bydlení obyvatel města a jejich nárokům a požadavkům na bydlení, a to i v širším kontextu sousedství. Výzkum se zaměřuje na otázky,

jaké aspekty z oblasti kvality bydlení jsou pro jednotlivé cílové skupiny obyvatel města (mladí dospělí, lidé středního věku, pre-senioři, senioři, obyvatelé různých lokalit, různých příjmových kategorií a sociálních vrstev apod.) důležité a do jaké míry, a jaké jsou jejich názory na různé formy bydlení, bytovou výstavbu v Brně a opatření vztahující se k oblasti bydlení. Ambicí výzkumu je odpovědět na otázku, co by město Brno mělo v oblasti bydlení dělat pro své stávající i budoucí obyvatele tak, aby se zvyšovala kvalita bydlení a zájem o setrvání ve městě Brně (a eliminovalo se riziko odlivu obyvatel), případně jak omezit negativní reakce na novou bytovou výstavbu.

Výzkum, který pro Magistrát města Brna (MMB) zpracovala agentura FOCUS, Marketing & Social Research, není akademickou studií. Jeho tvůrci nemají ambici publikovat jeho výsledky prostřednictvím vědeckých statí, cenné však je, že na jeho zadání a zpracování spolupracovala relevantní pracoviště MMB, tj. Odbor strategického rozvoje a spolupráce MMB, Kancelář architekta města a Bytový odbor MMB. Se získanými informacemi bude pracováno jako s analytickým podkladem, který umožní reflektovat potřeby obyvatel v kontextu tvorby nového územního plánu, dále umožní kontrolovat, do jaké míry se cíle stanovené výše uvedenými strategiemi a plány potkávají s potřebami obyvatel Brna, či poslouží jako podklad pro další, zejména kvalitativní výzkum (např. v konkrétních lokalitách).

[nahoru](#)

Tereza Hodúlová

FHS UK

Prostorové aspekty sociálního života na sídlišti Solidarita: Princip utopie v současném postsocialistickém městě

Sídliště Solidarita bylo postaveno v letech 1946 – 1951 jako jedno z prvních poválečných sídlišť v Praze. Architekti sídliště František Jech, Hanuš Majer a Karel Storch se při své tvorbě inspirovali funkcionalistickou architekturou skandinávských zemí, která vycházela z typizace, principů udržitelnosti a kolektivnosti (Ørum-Nielsen 1996). V době svého vzniku bylo sídliště symbolem poválečné modernity, která se snažila využít nových technologií a inovativních městských strategií. Vzniklo sídliště, jehož prostorové aspekty kladly důraz na vytvoření zdravého a zeleného místa podporujícího sousedství. Cílem příspěvku, který je založen na etnografickém výzkumu, je ukázat, jak se sídliště budované na zmíněných ideálech proměnilo v kontextu současného postsocialistického města z pohledu jeho obyvatel. Nové sociálně-politické nastavení po roce 1989 spolu s privatizací způsobily, že některé prvky sídliště ztratily svou původní funkci a postupně tak proměňují identitu místa (Low 2009) a vazbu obyvatel s jejich domovem (Altman, Low 1991). Na základě terénních poznatků bude příspěvek ilustrovat, jak si budoucnost sídliště představovali jeho tvůrci, jaká je jeho dnešní identita a zda je možné ho pokládat za udržitelné.

[nahoru](#)

Daniel Kaplan

Děti a veřejný prostor na sídlišti Lesná

Výzkum se věnuje popisu a hodnocení lidských aktivit ve veřejných prostorech na sídlišti. Jako studované území bylo vybráno sídliště Lesná, což je jedno z nejkřivěji hodnocených sídlišť v Brně i České republice. Lidské aktivity byly studovány skrze koncept afordance. Hlavní zvolenou metodou studia bylo nezúčastněné pozorování a krátké neformální rozhovory. Cílem výzkumu bylo popsat afordance dětí, které se ve veřejném prostoru sídlišť jeví jako nejkřivivější aktéři z obyvatel sídlišť. Dílčím cílem a zároveň motivací bylo prezentovat sídliště jinak než jako monotónní prostor s šedivými krabicemi, kde se nic neděje. Výsledky poukázaly na možné limity veřejných prostorů na sídlišti, například nedostatek přemístitelných objektů, se kterými děti zacházejí nejkřivivěji společně s materiály. Zároveň se ukázalo, jak významnou roli hraje Čertova rokle v trávení volného času obyvatel Lesné, zejména dětí.

[nahoru](#)

Petr Kubala, Tomáš Hoření Samec

SOU AV ČR

Metodologická dilemata výzkumu představ budoucnosti a trajektorií bydlení u mladých dospělých

Příspěvek se zaměří na metodologicko-teoretickou reflexi výzkumného projektu s názvem Dráhy bydlení mileniálů: Rostoucí napětí mezi normalizací vlastnického bydlení a zhoršující se finanční dostupností bydlení v ČR. Projekt se zaměřuje na výzkum současných kariér bydlení ve vybraných městech Česka (Olomouc, Brno, Pardubice, Praha) u generace mladých lidí (narozených mezi roky 1985 a 2000), kteří aktuálně čelí prudce rostoucím cenám bydlení a poklesu dostupnosti bydlení. Cílem projektu je zkoumat hlavní strategie, kterými se mladí lidé s problémem klesající dostupnosti bydlení vyrovnávají. Tyto strategie, stejně jako hypotetické politiky státu, mají důležité dopady na budoucí vývoj bytového systému a obecných nerovností v oblasti bydlení. Pro tento účel řešitelský tým aplikuje jak kvantitativní, tak kvalitativní metody výzkumu, zahrnující i nový výzkum postojů a preferencí mezi mladými lidmi nebo originální mikrosimulační modelování. Cílem konferenčního příspěvku tak bude projekt nejprve podrobněji představit, následně načrtnout první poznatky z probíhající kvalitativní části výzkumu a na závěr v plénu diskutovat vybraná metodologicko-teoretická dilemata studia budoucnosti a trajektorií bydlení.

[nahoru](#)

Michal Lehečka, Ondřej Špaček

FHS UK

Designing the future: žádoucí město v imaginacích pražského IPRu

Oficiální plánovací instituce představují významné styčné body, které propojují, utváří a propagují vlivné a často problematické představy o rozvoji měst (Stein 2019). V kontextu daných politicko-ekonomických podmínek posvěcují určité architektonické a urbanistické koncepce jako ty žádoucí a orientující.

V posledních šesti letech vstoupil pražský plánovací úřad pod novou značkou IPR a razantním způsobem do veřejné diskuze o podobě a budoucnosti města. Bez ohledu na to, jaké konkrétní politické či regulační možnosti ovlivňovat proměnu Prahy tento institut má, je nepochybné, že se jedná v současné době o

výrazného aktéra, který utváří a rámuje diskuze o budoucnosti města. V našem příspěvku bychom proto chtěli diskutovat, jakou podobu budoucnosti města IPR vytváří, šíří a předpokládá a případně, která “slepá místa” rozvoje svým přístupem může spoluvytvářet. Kromě toho se zaměříme i na sociální zakotvenost působení IPR v rámci specifického pole architektury a urbanismu (srov. Jonas 2011) i širšího sociálního prostoru. Profesionální struktura, socializační trajektorie i kulturní vymezování lze použít jako výkladový rámec pro vysvětlení působení IPR v oblasti města, stejně jako legitimizační strategie etablování se v daném poli.

Opírat se budeme o analýzu materiálu, vizualizací, i dlouhodobé pozorování akcí organizovaných IPR, a budeme se snažit rekonstruovat, jakou imaginaci budoucnosti města reprezentují a jakým způsobem působí ve veřejné diskuzi o městském prostoru Prahy.

[nahoru](#)

Barbora Línová

PřF MU

Přístupy městských samospráv k otázkám bezbariérovosti

Příspěvek vychází z diplomové práce, jež se zabývá přístupem městských samospráv k problematice bezbariérovosti. Příspěvek se věnuje problematice městského plánování, které je vytvářeno dle potřeb průměrného lidského jedince. Takovýto prostor není vstřícný a chápavý vůči rozdílným požadavkům osob stojících mimo majoritní společnost a současná města jsou často fyzicky a institucionálně nepřístupná. Produkce takového prostoru následně segreguje část populace se zdravotním omezením z většinové společnosti a z využívání veřejného prostoru a služeb. Příspěvek se zaměřuje na prostředí České republiky a snaží se představit, jakým způsobem je koncipována agenda systematického odstraňování bariér ve vybraných českých městech. Pro výzkum byly využity metody sběru dat pomocí semistrukturovaných rozhovorů a rozboru koncepčních dokumentů, jež byly následně analyzovány pomocí principu otevřeného kódování. Výsledkem práce je identifikace samospráv, které se zabývají systematickým odstraňováním bariér a následná analýza způsobu institucionalizace agendy, sestavení pracovního týmu a uplatňovaných taktik při vytváření přístupného prostoru. Příspěvek představí způsoby, jakými se tyto městské samosprávy snaží o eliminaci bariér ve veřejném prostoru. Představí jejich strategické cíle, prioritní a zájmové oblasti.

[nahoru](#)

Terezie Lokšová

FSS MU

Na prvním místě veřejnost: jakou roli v občanské participaci hrají profesionálové?

Participace je populárním heslem dobré městské správy. Města stále častěji otevírají budování veřejných prostranství, regeneraci sídlišť atp. místním obyvatelům. Ne vždy je však výsledkem kvalitní návrh a spokojenost zúčastněných. Předchozí analýza metodických dokumentů ukázala, že při šíření a organizování participativních přístupů je hlavní důraz kladen právě na obyvatele. Praktiky architektů a jiných relevantních profesí však zůstávají stranou. Jsou to však právě profesionálové, kteří mají na podobu projektu, míru a formu zapojení i výstupy zásadní vliv. Příspěvek se zaměří na epistemické kultury (Knorr-Cetina) městských profesionálů, tedy na to, jak se pracuje s věděním v relevantních disciplínách, a načrtne, jakou hrají tyto

ontologické, epistemologické i sociální předpoklady a praktiky roli při projednávání či navrhování spolu s veřejností. Příspěvek vychází z polostrukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří byli součástí participativních projektů ve vybraných českých městech.

[nahoru](#)

Roman Matoušek, Petr Lang, Zuzana Kopecká

Úřad Vlády, Odbor pro sociální začleňování

Územní dimenze sociálního vyloučení v Česku: konceptualizace a měření

Příspěvek představuje „Metodiku pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území“, která vznikla ke konci roku 2019 v Agentuře pro sociální začleňování. Sledování sociálního vyloučení napříč územím vychází z aktualizovaného multidimenzionálního konceptu sociálního vyloučení, na nějž je navázán výpočetní model o pěti empirických indikátorech: příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení, exekuce, dlouhodobá nezaměstnanost a předčasné odchody ze základního systému vzdělávání. Aplikace metodiky umožňuje základní srovnání rozsahu sociálního vyloučení jednak mezi jednotlivými obcemi (a po agregaci dat i mezi vyššími územními celky), jednak v diachronní perspektivě. Příspěvek také krátce představí navazující standardizované výzkumné nástroje, pomocí nichž je podoba sociálního vyloučení mapována na nižších územních úrovních. Metodika společně s těmito nástroji vytváří hierarchizovaný systém výzkumných postupů, který posiluje přístup evidence-based policy v oblasti sociálního začleňování.

[nahoru](#)

Jana Matyášová

FA VUT

Urbanistická struktura jako determinant spokojenosti obyvatel

Předmětem studie je porovnat vybrané obytné soubory z města Brna a Vídeň a přispět k poznání vztahu mezi urbanistickou strukturou a spokojeností obyvatel. Porovnání obytných souborů proběhlo na základě objektivně měřitelných urbanistických kritérií doplněných o dotazníkové šetření, které proběhlo v rámci výzkumného úkolu projektu GA ČR reg. č. 17-26104S na FA VUT Brno. Obytné soubory byly vybrány tak, aby byly zastoupeny odlišné urbanistické struktury.

Respondenti z volné zástavby hodnotili svoje bydliště kladněji, než respondenti z kompaktní zástavby blíže k centru, což vyvrátilo původní hypotézu. Nejlépe dopadla vilová čtvrť v blízkosti centra, přestože si mnoho respondentů stěžovalo na nedostatek obchodů a veřejných služeb. Šetření z Vídně nastolilo otázku, zda kompaktní zástavba může dobře fungovat i v okrajových částech měst nebo pouze v jejich centrech a potvrdilo předpoklad, že koncept obytného souboru může ovlivnit soudržnost komunity jeho obyvatel.

[nahoru](#)

Katarína Moravanská

GÚ SAV

Zmeny sociálneho prostredia zázemia Bratislavy v postojoch jeho obyvateľov

Vo svojom príspevku sa budem venovať reflexii postojov obyvateľov zázemia Bratislavy k problematike sťahovania. Príspevok stavia na výsledkoch rozsiahleho empirického výskumu zameraného na postoje pôvodných aj prisťahovaných obyvateľov v širokom zázemí Bratislavy k prejavom suburbanizačného procesu. Výskum sa realizoval nielen vo vidieckych obciach a menších mestečkách zázemia hlavného mesta na Slovensku, ale aj za jeho hranicami, kde sa nachádzajú územia výrazne poznačené týmto procesom. Dáta nám tak umožňujú jedinečné porovnanie názorov rôznych skupín obyvateľov žijúcich v rôznych typoch sídiel a územiach, čo sa ukazuje ako výrazný diferencujúci faktor vnímania socio- kultúrnych prejavov, dopadov a problémov tohto procesu.

[nahoru](#)

Blanka Nyklová

SOU AV ČR

Budoucnost města mrtvých

Olšanské hřbitovy jsou největším pražským hřbitovním komplexem, jehož součástí je i historická část hřbitovů, kde se dnes již nepohřbívá. V ní se nachází celá řada architektonicky a sochařsky cenných náhrobků a hrobek, stejně jako řada hrobů významných osobností. Zároveň zde můžeme potkat největší počet turistů, řadu lidí, kteří přes hřbitov procházejí mezi Olšanských náměstím a Florou či ulicí Jana Želivského, hráče a hráčky Pokémon GO, krmiče a krmičky hřbitovních koček či skupinky filmařů vytipovávající si místa pro natáčení. Mezi nejpravidelnější návštěvníky historické části hřbitova patří i rodiče s dětmi v kočárku i děti s rodiči, kteří využívají mateřskou školku provozovanou přímo v areálu hřbitova. Právě krátké neformální rozhovory s rodiči, kteří na hřbitově tráví čas se svými dětmi, tvoří empirický základ příspěvku, který je rámován více než ročním pozorováním různých ne/humánních aktérů a materiálních praktik v daném místě. V příspěvku se zaměřuji na to, jakým způsobem rodiče (či jiné pečující osoby) reflektují specifickou sílu místa, které s dětmi pravidelně navštěvují, jaké trasy si vybírají a co na hřbitově dělají či naopak nedělají. Cílem je především zmapovat způsoby využití místa, které se nepoužívá ke svému původnímu účelu, ale stále tvoří pevnou součást okolního města a zdá se, že plní funkce, jež jiné prostory nedokáží pokrýt.

[nahoru](#)

Václav Orcígr

ISS FSV UK

Na obranu bydlení – případ Prahy: radikální urbánní teorie a nedostupnost bydlení v České republice

Tzv. krize bydlení se v České republice a především v Praze stala zásadním problémem posledních let. V roce 2017 ceny bydlení rostly nejrychleji v zemích Evropské unie a současný trend pokračuje ve vzestupné tendenci. Růst cen je více než dvojnásobný oproti růstu platů. Gentrifikace prostupuje pražské čtvrti jako Žižkov, Karlín nebo Holešovice a vymisťuje chudší skupiny obyvatel na okraj města. Bydlení se v Praze stalo tou nejluxusnější komoditou. Česká metropole představuje jeden z příkladů toho, co Peter Marcuse a David

Madden označují jako hyperkomodifikovaný svět. Post-socialistický obrat k neoliberálnímu rozhodování přinesl masivní privatizaci obecního bydlení (od roku 1991 Praha privatizovala 82 % veřejně vlastněných bytů), což se v současnosti projevuje neschopností města hrát signifikantní roli na realitním trhu, který ceny bydlení určuje. Součástí problému je i neschopnost výstavby nového obecního bydlení, krátkodobé pronájmy, spekulace s nemovitostmi nebo absence efektivních regulací, které by usměrnily neřízenou marketizaci bydlení. Příspěvek sumarizuje existující data o bydlení a realitním trhu v Praze a přináší k nim na konkrétních příkladech historický, politický a prostorový kontext. Sekundární analýza těchto dat pátrá po příčinách současné krize v jejich komplexitě a navrhuje možná řešení, která by neměla stát výhradně na uvolnění výstavby a soukromém trhu. Součástí příspěvku je teoretické východisko vycházející z radikální urbánní teorie reprezentované převážně marxisticky orientovaným přístupem k rozvojovým otázkám měst a bydlení, a jeho aplikace na situaci post-socialistické Prahy. Specifickým cílem příspěvku je konfrontace dominantního diskurzu o bydlení, který rozvíjí ekonomistické premisy, chce rozvolnit pravidla výstavby a volá po svobodě pro soukromé investory, kteří jsou považováni za klíčové aktéry v řešení bytové krize.

[nahoru](#)

Václav Orcígr

ISS FSV UK

Boj o adaptaci: pražské lokality a drobná modrozelená infrastruktura

Stále častější viditelné projevy klimatické změny i tlak klimatického hnutí začíná přinášet první výsledky na úrovni samospráv. První obce a města vyhláší stav klimatické nouze a téma po dlouhé době získalo relevanci v politické diskuzi. Pro boj s klimatickou změnou je vedle radikálního omezování uhlíkových a dalších emisí, které způsobují oteplování planety (mitigace), klíčová i adaptace sídel. Města i kraje přijímají strategické dokumenty pro boj s klimatickou změnou a nyní by je měla implementovat do závazných regulativních rámců a konkrétních prostorových opatření. Adaptační programy se staly zásadní součástí grantových programů, které realizují obce i jednotlivci. Typicky se jedná o rozsahem různorodá řešení modré a zelené infrastruktury nebo preventivní ochranu ohrožené zeleně, která čelí investičním tlakům developmentu. Příspěvek představí pět případových studií z Prahy, které ukazují problematická místa, drobná adaptační opatření i boj občanů za zachování izolační zeleně a volnočasových ploch na jednom z největších pražských sídlišť. Na úrovni konkrétních zástupců samosprávy i aktivních občanů studie zkoumají na jedné straně konkrétní opatření a mapují situaci v místě, na druhé se kvalitativně zabývají motivacemi a diskurzivní rovinou tématu, ve které se střetává vztah k místu jako domova a místa jako realitní komodity. Oproti snahám a praktikám klimatického hnutí v boji s fosilním průmyslem se adaptace stala naopak částečně součástí environmentální gentrifikace, zároveň však přináší významnou komunitní funkci a motivuje ke společnému aktivnímu trávení volného času. V úvodu příspěvek představí základní principy pražské strategie adaptace na klimatickou změnu a způsoby (a problémy) její implementace do závazných regulativů. Adaptaci Prahy příspěvek pojímá jako komplexní problém ovlivňovaný politickým rozhodováním, privátními zájmy v prostoru, i lokálními aktivitami v sousedství.

[nahoru](#)

Rytmoanalýza recyklace urbánního prostoru: případ Perly 01

Příspěvek se zabývá regenerací prostoru bývalé textilní továrny. Věnuje se podrobnému rozboru nejrozličnějších aktérů zapojených do této regenerace. Prostřednictvím Lefebvroy analýzy rytmů si všímá jejich různých časových koncepcí, které v rámci procesu regenerace využívají. Lze tak identifikovat minimálně tři typy aktérů s různým vztahem k času: i) neziskové, nevládní a vzdělávací organizace, ii) samosprávu a iii) soukromé společnosti. Zatímco neziskové organizace plánují čas na mnoho let dopředu, samosprávy pracují s časem ve čtyřletém horizontu (volební období), soukromé společnosti měří čas na měsíce. Přičemž každému z těchto tří typů aktérů čas plyne jinou rychlostí. Čas soukromých společností je nejdražší a nejrychlejší, čas městské samosprávy je levnější a pomalejší a čas věnovaný nevládním organizacím je neplacený, dobrovolný, a proto téměř nehybný. Rychlost procesu regenerace je tak předmětem vyjednávání a vztah k času generuje řadu konfliktů mezi zapojenými aktéry. Rytmoanalýza odkazující na práci Henriho Lefebvra byla použita jako teoretický rámec umožňující identifikovat hlavní časové konflikty v procesu regenerace. Tyto konflikty jsou popsány na konkrétním případě bývalé textilní továrny Perla 01 v Ústí nad Orlicí (14 000 obyvatel). Společnost zabývající se výrobou bavlněných tkanin a přízí, která v době svého největšího rozmachu zaměstnávala alespoň jednu osobu z každé rodiny ve městě, byla v 90. letech zprivatizována a v roce 2009 ukončila svůj provoz. Příspěvek se tak zabývá desetiletým vývojem regenerace od roku 2009 až do současnosti.

[nahoru](#)

Robert Osman, Hana Porkertová

PřF MU; Mendelu

Sociální kámen: aneb jakou cestu spolu ušel obrubník s úřady za posledních 8 let

Příspěvek navazuje na prezentaci s názvem „Obrubník“, prezentované na 3. konferenci urbánních studií v roce 2011. Sleduje další vývoj jednoho obrubníku na tramvajovém ostrůvku zastávky Vlhká ve městě Brně a s ním i posuny v přístupu k bariérám na úrovni samosprávních úřadů města Brna. Příspěvek ukazuje, že obrubník je něco poměrně nemobilního, že není příliš snadné s ním hnout a ani není jeho smyslem, aby se příliš pohyboval. Nicméně za posledních osm let se pohnul hned dvakrát a vždy za tím stála poměrně zajímavá síť jak materiálních, tak sociálních vztahů. Příspěvek se podrobněji zaměřuje právě na proměny v této sociální síti vztahů. Které vztahy bránily mobilitě obrubníku, které tuto mobilitu umožnily a které omezovaly či umožňovaly směr jeho pohybu. Každý hybný moment obrubníku pak lze nahlédnout jako svého druhu aktérství sítě, která tento pohyb umožnila a každá tato síť má svou specifickou topologii sociálních aktérů. Ze sítě tak aktéři vystupují, vstupují noví, či se do ní vrací. V průběhu času vzniká Poradní sbor Rady města Brna pro bezbariérové Brno, lokalitu opouští Úřad práce, aby se do ní zase navrátil v nové bezbariérové podobě, vzniká Knihovna pro bezbariérové Brno, vytváří se nové vazby, téma bezbariérovosti získává politickou podporu a jeden obrubník se stává jakýmsi symbolem toho, za jakých okolností se může kámen pohybovat, za jakých okolností se obrubník stává mobilním.

[nahoru](#)

Predikce urbanizačních procesů a budoucnost suburbanizace v Česku

V příspěvku je proces suburbanizace považován za druh urbanizačního procesu, který permanentně transformuje venkovské oblasti na (před)městské. Společně s urbanizací se tedy jedná o dva vzájemně komplementární principy centrifugálních a centripetálních sil strukturujících metropolitní regiony. Ačkoliv se v historii uplatňoval tento proces s různou intenzitou, nikdy nedošlo k jeho úplnému zastavení, a to ani v průběhu socialistického vývoje měst. Příspěvek hodnotí predikce, prolongace a prognózy urbánního vývoje ve dvou úrovních: teoretické a empirické. První část je zaměřena na uplatnitelnost teoretických modelů pro predikci urbánních a urbanizačních procesů v českém kontextu na pomezí disciplín sídelní geografie, demografie a sociologie města. Druhá část je věnována konkrétním predikcím vývoje města a jeho vnitřní struktury na počátku transformačního období a současným populačním prognózám Pražského metropolitního regionu. Hlavním hodnoceným procesem je suburbanizace a faktory, které budou její intenzitu a strukturu ovlivňovat v blízké i vzdálenější budoucnosti českého systému osídlení.

[nahoru](#)

Lucie Pospíšilová, Robert Osman

PřF UK; PřF MU

Po paměti: tělesné vědomí jako způsob uchopování pohybu nevidomých lidí

Město budoucnosti v našich úvahách je městem fyzicky, institucionálně i sociálně přístupným pro všechny své obyvatele. Ve svém příspěvku se proto zabýváme tím, jak městský prostor zakoušejí lidé nevidomí. Nevidomí lidé, a mezi nimi naši komunikační partneři a partnerky (KP), ke svému pohybu nevyužívají zrak, pohyb prostorem se učí (i vědomě, proto o učení se pohybu dokáží hovořit) a ve svých vyprávěních tematizují pohyb prostorem bez nutnosti soustředění, „automatický“ pohyb. Jejich zkušenost je proto zdrojem inspirace k promýšlení vícesmyslové neboli tělesné zkušenosti s prostorem.

Náš příspěvek se zaměřuje právě na ten druh pohybu prostorem, který naši KP nazývají „automatickým“, na pohyb, který umožňuje uvolnit pozornost od pohybu prostorem k něčemu jinému. Jako teoretický rámec byl zvolen Merleau-Pontyho koncept tělesného schématu, který pracuje s tělesným vědomím, kdy tělo „ví“ samo o sobě, „ví“ o svých pohybech a dokonce se pohyb umí i naučit. Obecným cílem příspěvku je prohloubit porozumění časoprostorové zkušenosti nevidomých osob a porozumění tělesné zkušenosti s prostorem. Konkrétním cílem příspěvku je pak identifikovat a popsat situace, při kterých naši KP při samostatném pohybu prostorem uvolňují svou mysl od přítomných „tady a teď“ k myšleným a tedy nepřítomným „jinde a jindy“, situacím, kdy se pohybují „automaticky“, pomocí tělesného vědomí. Zaměřujeme se přitom na vztah těla a městského prostoru, který „automatický“ pohyb umožňuje, a ukazujeme, že pohyb pomocí tělesného vědomí je možný nejen v rámci míst, jak je popsáno v pracích humanistických geografů, ale i po cestách, jinými slovy, že nedochází k vtělování prostoru pouze skrze místa, ale i skrze pohyb po trajektoriích v prostoru. Tento jev však nemáme jak teoreticky uchopit. Ambicí příspěvku je tak formulovat nový geografický koncept na pomezí mezi místem a prostorem, koncept cesty, skrze který lze vtělovat prostor mezi místy.

[nahoru](#)

“Commons” a “co-creation” v rozvoji miest prostredníctvom kultúry

Kultúra a kreativita ponúkajú nové perspektívy mestskej komunikácie a rozhodovania v samospráve. Tento príspevok prezentuje predbežné výsledky konceptuálneho prístupu commoningu (prístupu zdieľaných statkov) v meste Košice. Predstavuje commons filozofiu a špecificky mestské commons, kultúrne commons a digitálne commons. Zdieľané zdroje, teda statky o ktoré sa spoločne stará viacero jednotlivcov, a generujú výhody pre všetkých, majú materiálne a nemateriálne formy. Digitalizácia a rozšírenie technológií umožnili, aby sa nemateriálne zdieľané statky stali výzvou k obohateniu diskusie o ich potenciálnom dopade a použití v rovine spravovania miest. V diskurze sa objavujú aj požiadavky obyvateľov na inkluzívne vyjednávanie so všetkými zaangažovanými osobami a inštitúciami – čo nadväzuje na literatúru o spolu tvorbe (co-creation) vo verejnej správe. Výskum je stavaný na metodológii akčného výskumu, s cieľom aplikovať perspektívu commons a co-creation v digitálnych a inovačných centrách a kultúrnej stratégii na mesto Košice. V nadväznosti na Európske hlavné mesto kultúry sa podpora kreatívnych odvetví v meste rozvíjala v duchu neoliberalného rámca floridovského mesta. Podpora mestských commons v Košiciach znamená uchopiť regeneratívnu silu v kultúre aj prostredníctvom zmeny spravovania kultúrnych inštitúcií v prípade post-industriálnej regenerácie. Plánovanie kultúrnej stratégie v tomto období by malo umožniť účastníkom viac-úrovňovej štruktúry zdieľaných statkov a formulácie spoločnej vízie. Z pohľadu verejnej správy ide o zmenu v manažérskej paradigme a aplikáciu participatívneho prístupu v rozhodovaní.

[nahoru](#)

Štěpán Ripka, Eliška Černá, Petr Kubala

FSS OU; SOU AV ČR

Rapid Re-housing v Brně: výsledky randomizovaného experimentu

Rapid Re-housing (RRH) v Brně poprvé na území České republiky pilotně testoval použití přístupu Housing First. Pilotní projekt byl navržen tak, aby ověřil, zda přístup „bydlení především“ může být úspěšně použit k ukončování bezdomovectví rodin. Padesátce náhodně vybraných rodin tak byla nabídnuta intervence v podobě nájemního městského bydlení a intenzivní podpory ze strany sociálního pracovníka. Do městských bytů se padesát rodin přestěhovalo mezi zářím 2016 a červnem 2017. Jako hlavní výzkumná metoda byl zvolen randomizovaný kontrolovaný experiment (RCT), který předpokládal porovnání výsledků intervenční a kontrolní skupiny. K padesáti zabydleným rodinám tvořícím intervenční skupinu, byla náhodně vybrána stovka rodin (tvořících kontrolní skupinu), která žádnou intervenci nedostala. RCT měřil ve třech vlnách (před zabydlením, šest měsíců po zabydlení, rok po zabydlení) dopady stabilního bydlení a sociální podpory na blahobyt rodin, sociální integraci a školní výsledky dětí. Hlavními očekávanými dopady bylo: zlepšení fyzického a duševního zdraví rodičů i dětí; zvýšená ekonomická stabilita rodin; zlepšení kvality života; lepší sociální integrace rodin, sjednocení rodin s dětmi z ústavní péče a prevence institucionalizace dětí; zlepšení školní docházky dětí. Prezentovaný příspěvek bude diskutovat jak metodologii a obecné souvislosti výzkumu, tak primární a sekundární výsledky experimentu po dvanácti měsících s přihlédnutím k dalšímu vývoji po konci sledovaného období.

Katarína Rišová

GÚ SAV

Rodové rozdiely v percepcii bezpečia a podmienok pre pešiu dopravu (walkability)

Chôdza je významná nielen pre zdravie, ale je taktiež považovaná za najudržateľnejší spôsob dopravy v meste. Preto je dôležité zabezpečiť prostredie priaznivé pre peších, čo platí najmä pre dievčatá, ktoré preukázateľne citlivejšie reagujú na svoje okolie. Bolo tiež dokázané, že percepcia bezpečia a rod jednotlivca sú jednými z najvýznamnejších faktorov ovplyvňujúcich aktívny presun adolescentov do škôl. Rodovým rozdielom v percepcii hrozieb a typicky rizikových oblastí medzi adolescentmi bola však doteraz venovaná len malá pozornosť. Z iného uhla pohľadu nevieme o existencii štúdie zaoberajúcej sa úlohou strachu v percepcii walkability u chlapcov a dievčat. Pomocou modifikovanej verzie Techniky mapovania aktivít (McCray a Mora, 2011) sme skúmali rodové rozdiely vo vplyve strachu a pocitu bezpečia na formovanie percepcie walkability. Výsledky ukazujú, že dievčatá sa vo verejných priestoroch cítia všeobecne menej bezpečne ako chlapci. V porovnaní s chlapcami, dievčatá sa cítili menej bezpečne v centre mesta, a to nezávisle na časti dňa. Naopak, počas noci cítili chlapci väčší strach na periférii mesta než dievčatá. Percepcia walkability bola ovplyvnená strachom predovšetkým u dievčat. Vo všeobecnosti boli rodové rozdiely vo vnímaní nebezpečia významnejšie po zotmení.

[nahoru](#)

Olga Srstková

FHS UK

Art District 7 jako nástroj městské kulturní politiky

Diplomová práce zkoumá problematiku kulturní politiky Prahy 7 na základě dvouletého kvalitativního výzkumu pilotního projektu Art District 7. V rámci spolupráce radnice MČ Praha 7 a IPR (Institut pro rozvoj a plánování Prahy) vznikl nový plán (Art District 7) na vytvoření kulturní čtvrti hlavního města, mimo turisticky vytižené historické centrum Prahy. Podpora tzv. kreativního průmyslu spolu s atraktivitou Letné a Holešovic přináší do této městské části spoustu nových subjektů usilujících o úspěšné projekty, prosperující byznys či neotřelé umělecké experimenty. Práce se opírá o teoretické koncepty Davida Harveyho (právo na město), Richarda Floridy (kreativní třídy) a Sethy Low (antropologie prostoru a místa), zároveň polemizuje s myšlenkou přínosnosti Art Districtu 7 v prostoru Dolních Holešovic na příkladu tří kulturních projektů, které zde fungují.

[nahoru](#)

Lenka Suchá, Eliška Krkoška Lorencová, Dava Vačkářů

ÚVGZ AV ČR

Participativní tvorba scénářů budoucího vývoje jako nástroj pro analýzu zranitelnosti a adaptační plánování: případová studie Prahy, Brna a Ostravy

Města budou v rostoucí míře vystavena nepříznivým dopadům změny klimatu. Stále více měst připravuje strategie adaptací na změnu klimatu jako integrovaný nástroj odezvy na předpokládané i probíhající klimatické změny a rizika. V současnosti několik velkých měst v České republice prochází aktualizací nebo přípravou nových adaptačních strategií a implementačních plánů. Aby tento proces přispěl k udržitelnému rozvoji a ke snižování zranitelnosti města vůči změně klimatu, vyžaduje aktivní účast řady aktérů – a to nejen na úrovni místní samosprávy, ale i na úrovni občanské společnosti, soukromého sektoru a akademické obce. Efektivní participace na plánovacím procesu tkví především v hlubším porozumění dopadů změny klimatu na jejich město a možnosti podílet se na adaptačním plánování v rámci expertních a místních znalostí. V celém procesu dochází ke spoluvytváření znalostí za účasti místních aktérů.

Jeden z nástrojů pro participativní adaptační plánování představuje takzvaný scénářový seminář, který přináší prostor pro aktivní diskuzi možného budoucího vývoje a navržení takových adaptačních opatření, která jsou přijatelná pro všechny zúčastněné. Analýza zranitelnosti představuje zásadní element adaptačního úsilí v městském prostředí. Jedním z komponentů zranitelnosti je kromě klimatických změn a socioekonomických parametrů i prostorová charakteristika města – od jeho topografie přes hustotu zástavby až po typologii využívaných povrchů či podíl zelených a vodních ploch. Tyto charakteristiky jsou spoluurčovány procesem územního plánování. Cílem tohoto příspěvku je představení metodologie a výsledků tří scénářových seminářů, které v průběhu roku 2019 proběhly v Praze, Brně a Ostravě. Jejich hlavním záměrem bylo vytvoření scénářů budoucího územního vývoje těchto měst s ohledem na adaptaci vůči nárůstu vln horka a zvětšování městského tepelného ostrova. Kromě územního vývoje byla mimo jiné identifikována taková adaptační opatření, která mohou být implementována během rozvoje daného území. V návazné fázi výzkumu pak budou výsledky participativních seminářů využity nejen k formulaci doporučení, ale i pro integrovanou analýzu zranitelnosti těchto měst za pomoci modelovacích nástrojů.

[nahoru](#)

Radek Suchánek

FA TUL

Revitalizace Ralska

Studie revitalizace města Ralska, kterou zpracovávala Technická univerzita v Liberci pro Liberecký kraj, představuje město Ralsko jako obraz, varování, ale také poznání, co se děje s prostorem kulturní krajiny, když ji na několik generací opustí lidé, kdy ustane každodenní a soustavná péče o domov. Péče, která je podmínkou existence střeoevropské kulturní krajiny. Vize, kterou studie představuje, směřuje k obnově sídel a krajiny. Tématem sídel je krajina, jsou interpretací krajiny a jejich základním principem je být moderními, tj. v kontextu dnešní doby chytrými či moudrými. Sídly, která minimalizují svůj dopad na okolí, produkují energii a v konečném důsledku jsou úsporná nejen k přírodě a svému okolí, ale také pro své obyvatele.

Krajina Ralska a její interpretace je téma žádající odpovědi na primární otázku: jaká má být krajina v místech, kde již trvale nežijí lidé? Neb právě fenomén a obraz kulturní krajiny je neodmyslitelně spjat s onou každodenní prací. Dnes je krajinou, kde sucese začala procesy, jež jsou unikátní v kontextu české krajiny. Jsme přesvědčeni, že interpretace krajiny Ralska je interpretací pracující s mnoha rovinami, které se kladou na sebe a vedle sebe a vytvářejí nový druh interpretace, kdy vedle sebe stojí fragmenty bývalé kulturní krajiny

s prvky, které iniciovala probíhající sukcese. Všechny tyto vrstvy jsou doplněny o přítomnost zvířat, jejichž návrat do krajiny Ralska znamená návrat do dob opravdu dávných. V kontextu krajiny však nechceme zapomínat na přítomnost člověka, který v ní má být přítomen jako host, správce a zdrženlivý pozorovatel.

[nahoru](#)

Vendula Svobodová

PřF MU

Participace: teorie vs. realita. Případová studie vídeňského parku.

Vídeňské plánování městského prostoru stále více a více zahrnuje do procesu své obyvatele. Na začátku každého plánu stojí vize, která se v průběhu mění podle zúčastněných aktérů, zákonných povinností nebo finančních zdrojů. Aby se participativní metody rozvoje měst nestávaly spekulací a ojedinělou „zábavou“ samospráv, město Vídeň vypracovalo několik metodických dokumentů, kde stanovuje rozsahy a podmínky participace. Cílem příspěvku je ukázat, jakým způsobem se liší teoretické vymezení politiky participace od její následné praxe. Nakolik se jedná o líbivá prohlášení a nakolik dochází k jejich realizacím. Případová studie jednoho vídeňského parku takto porovnává obě roviny participace a na několika příkladech poukazuje na flexibilitu daných praktik.

[nahoru](#)

Ondřej Šerý, Robert Osman

PřF MU

Chronopolis queer podniků v Brně

Příspěvek se opírá o předchozí studie queer podniků v Brně, především pak jejich prostorové lokalizace v rámci města a časové lokalizace otevírací doby v rámci dne a týdne. Základní předpoklad, kterému se věnujeme především, je skutečnost, že podniky, které samy sebe označují jako „queer“, vykazují odlišnou časovou a prostorovou lokalizaci v rámci městského dne či týdne na rozdíl od těch, které se tak neoznačují.

Prostorově jsou lokalizované téměř výhradně do několika málo ulic na Starém Brně a časově se lokalizují do pozdějších večerních až nočních hodin s poměrně silným důrazem na páteční a sobotní noc. Jelikož skrze ryze prostorové koncepty „gay ghetto“, „gay village“ či „gayborhood“ není snadné v měřítku Brna tento fenomén interpretovat, rozhodli jsme se o interpretaci prostřednictvím časoprostorového konceptu chronopolis, tedy konceptu uchopujícího podobnost míst a institucí nikoliv pouze na základě jejich prostorové, ale i časové lokalizace.

Za tím účelem jsme se zaměřili na časoprostorové chování návštěvníků těchto podniků, a to s výzkumnou otázkou: „Jaké jsou časoprostorové strategie navštěvování queer podniků v Brně ze strany mladých gayů?“ V průběhu jara 2019 tak bylo provedeno 11 semistrukturovaných rozhovorů s mladými gayi, kteří navštěvují brněnské queer podniky.

Mezi naše hlavní zjištění patří preference barů a zejména hudebních klubů, a naopak alespoň deklaratorní odmítání podniků, v nichž se nacházejí prostory pro anonymní sex (tzv. „pánské kluby“). Naši komunikační partneři soustředili svou návštěvnost do pátečních a sobotních večerů, kdy v průběhu jedné noci ideálně vystřídali více podniků, a proto oceňovali koncentraci queer podniků na jednom místě, jíž si byli vědomi.

Typická návštěva queer podniku mnohdy začínala již večerní domácí párty a teprve v nočních hodinách se přesunula do jednotlivých barů a klubů. Požívané časoprostorové strategie komunikačních partnerů, především pak střídání vícero podniků v průběhu noci a jakési korzování z jednoho do druhého, nabízí poměrně zajímavou interpretaci toho, proč se naprostá většina podniků vzájemně synchronizuje na velmi úzce vymezeném území Brna.

[nahoru](#)

Michal Šindelář

Nadace Partnerství

Pravicová a levicová cyklistika? Ideologie v dopravě

Z tématu dopravy ve městě se stalo kolbiště a konfliktní linie, a to především v důsledku vyčerpání kapacity pozemních komunikací přebujelou automobilovou dopravou. Vlastnit auto nebylo nikdy snadnější, auto plní nejen dopravní funkci, ale vlastnictví auta slouží i jako statusové odlišení se podobně jako hodinky či oblečení. Jednou z reakcí na krizi automobilové dopravy je podpora cyklodopravy formou vytváření infrastruktury, která někdy (a jindy vůbec) vyžaduje optické či faktické ubrání prostoru pro automobily. Dochází k proměně paradigmatu řešení dopravy ve městě, tato proměna však není samozřejmá, má své zastánce a mnoho silných odpůrců, kteří z různých pozic a s různou silou vstupují do dopravního kolbiště. Vehikulární cyklistika tvrdí, že cyklista je jako automobil a nepotřebuje žádnou zvláštní infrastrukturu, cyklista a automobil jsou si rovni. Naopak z pozice sociální dominance jiní předpokládají, že stejně jako ve společnosti jsou přirozené nerovnosti, tak je tomu i v dopravním prostoru, kde si přirozeně silnější podrobuje slabšího. Z opačného konce zastánci udržitelné mobility a Vize 0 prosazují vizi, podle které je potřeba chránit ty nejslabší účastníky a upravovat infrastrukturu takovým způsobem, aby slabší byly chráněny od silnějších. Příspěvek vás provede základními pozicemi, se kterými se můžete setkat v diskusi o podobě dopravy ve městě.

[nahoru](#)

Eva Špačková

FAST TUO

***Dívej se. Přemýšlej. Posuzuj.* Vizuální gramotnost jako předpoklad kompetentní demokracie pro město budoucnosti**

Zapojení širokých vrstev obyvatel do rozhodovacích i tvůrčích procesů při tvorbě společného městského prostředí je základním předpokladem demokratických principů jeho řízení. Pro efektivní spolupráci na plánovacích projektech je nutným předpokladem jistá úroveň dovednosti a schopnosti vidět a číst vizuální informace, analyzovat to, co vidíme a vytvářet poučené závěry a hodnocení. O potřebě všeobecné gramotnosti pochybuje málokdo, o vzdělávání a kompetencích v oblastech humanitních i přírodovědných společnost diskutuje a hledá nejlepší cesty, jak k němu dojít. Vizuální gramotnost je v tomto kontextu pojem méně frekventovaný, přestože vědomá schopnost vidět, viděné analyzovat a vyhodnotit je mimořádně důležitá pro orientaci v hmotném prostředí, které nás obklopuje.

Príspevek se bude venovať výuce a trénovaniu vizuálnej gramotnosti, jak se s nimi autorka seznámila během studijního pobytu na Iowa State University v USA. Součástí univerzity je univerzitní museum, které na základě svých rozsáhlých sbírek včetně velké kolekce umění ve veřejném prostoru kampusu připravuje edukační programy pro akademickou obec i širokou veřejnost. Součástí těchto programů je i výuka vizuální gramotnosti. Schopnost porozumět viděnému je klíčem k přenášení těchto dovedností i do jiných oblastí mimo svět umění. Vizuální gramotnost učí, co všechno se můžete dozvědět, když se podíváte. Trénink této dovednosti je pro budoucnost města jako prostředí budovaného lidmi pro lidi zásadní.

[nahoru](#)

Petra Špačková, Anneli Kährik, Marie Hornáková, Kadi Kalm, Ivana Přidalová

PřF UK

Etnické minority a sídliště: která sídliště jsou pro ně atraktivní?

Zatímco přítomnost etnických minorit je charakteristická pro sídliště v západní Evropě, v postsocialistických městech to pravidlem být nemusí. Míra etnické heterogenity obyvatel sídlišť v různých zemích (a městech) závisí zejména v závislosti na vývoji mezinárodní migrace v socialistickém a post-socialistickém období. Obecně však lze říci, že podíl obyvatel etnických menšin se ve významném počtu post-socialistických měst v posledních desetiletích zvyšuje a může být (a často je) spojený se zvyšujícími se koncentracemi etnických skupin a/nebo vytvářením etnických enkláv v určitých sídlištních čtvrtích. Zatímco proces vytváření etnických enkláv byl široce popsán v západoevropských zemích s využitím konceptu migračních sítí (migration networks), relativně málo je známo o mechanismech proměny etnických struktur na sídlištích v post-socialistických městech.

Príspevek se proto zabývá výběrem místa bydliště nově příchozích mezinárodních imigrantů. Snažíme se zjistit, která sídliště jsou pro rozličné skupiny mezinárodních migrantů atraktivní a dostupná. Kromě zvažování jiných faktorů ovlivňujících jejich rozhodování sledujeme, do jaké míry diferencovaná přítomnost etnických menšin na sídlištích ve městě ovlivňuje výběr místa bydliště nových migrantů. Ovlivňuje nějakým způsobem výběr místa bydliště vyšší podíl obyvatel etnických menšin v konkrétní čtvrti a specificky pak obyvatel stejné národnosti?

Výzkum je založen na porovnání situace ve dvou městech post-socialistické Evropy – v Praze a v Talinu – která se odlišují minulou a současnou zkušeností s mezinárodní migrací. Zatímco rusky mluvící obyvatelé představují značnou část populace talinských sídlišť již od období socialismu (59 % v roce 2011), pražská sídliště byla až donedávna etnicky homogenní a i v současnosti je podíl ne-Čechů výrazně nižší než v Talinu (11% v roce 2011). Na druhé straně je však Česko hlavní imigrační zemí v post-socialistické Evropě, zatímco mezinárodní migrace v Estonsku byla až donedávna výrazně méně intenzivní. Věříme, že poznání minulých a současných mechanismů proměny etnické struktury obyvatelstva může leccos napovědět i o budoucnosti sídlišť.

[nahoru](#)

Cesta k participativnímu plánování v městském prostoru na příkladu Ostravy-Poruby

Cílem příspěvku je představit základní teze probíhajícího projektu zaměřeného na komunitně založené participativní plánování v městském prostoru včetně prezentace dílčích výsledků. Participativní plánování je v rámci projektu založeno na třech základních pilířích a to zplnomocnění, spolupráce a integrace poznatků; a dále na principech participace jako je poskytnutí potřebných informací, tvorba bezpečného prostředí pro participaci, zajištění možnosti neparticipovat, partnerský přístup k participujícím, provádění pravidelné reflexe a transparentnost. Cílem projektu je vytvořit a pilotovat v rámci cykličnosti procesu participativního akčního výzkumu v konkrétní lokalitě (Hlavní třída v městském obvodu Ostrava Poruba) metodiku participativního plánování, která umožní: a) zapojit občany do definování jejich životního prostoru; b) zapojit do procesu participativního plánování i ty cílové skupiny, které jsou z něj tradičně vylučovány; c) využívat širokého spektra metod a technik participativního plánování založených na posílení sociální inkluze a sociální koheze v městském prostoru ze všech úrovní participace; d) posilovat inkluzi a sociální kohezi.

V souladu s principem cykličnosti a dynamičnosti participativního akčního výzkumu bude tvorba a pilotáž metodiky participativního plánování městského prostoru probíhat ve vzájemně propojených a neoddělitelných cyklech. Tvorba metodiky participativního plánování městského prostoru bude vycházet z praktických poznatků z průběhu realizace projektu a z českých a zahraničních zdrojů vztahujících se k danému tématu. Proces participativního plánování vyžaduje a) porozumění procesům v komunitě, motivacím a potřebám jejich členů; b) schopnost rozvíjet lokální partnerství, aktivizovat a zplnomocnit komunitu k participaci; c) odbornost v oblasti urbánního a územního plánování a rozvoje městského prostoru, d) schopnost přenést odbornost do dané komunity, e) schopnost facilitovat přenos perspektiv jednotlivých aktérů; což akcentuje nutnost synergické spolupráce technických a netechnických oborů. V případě projektu se jedná o propojení dvou pracovišť, a to Fakulty sociálních studií OU a Fakulty stavební VŠB-TUO.

[nahoru](#)

Martin Šveda, Peter Barlík

PrF UK v Bratislave; GÚ SAV, Bratislava; Market Locator SK s.r.o., Bratislava

Denná priestorová dynamika mesta s využitím lokalizačných údajov mobilnej siete

Poznanie toho, kde ľudia žijú a pracujú, ako aj ich každodenného pohybu v priestore, sú kľúčovými vstupmi pre formulovanie rozmanitých potrieb v rámci územného plánovania či verejnej správy. Kým v minulosti sme sa mohli v analýzach oprieť o údaje z národného censu, dnes sa tieto tradičné údajové zdroje javia ako nedostatočné pre zachytenie dennej priestorovej dynamiky obyvateľstva. V súčasnosti sa pracovné či privátne aktivity obyvateľov neviažu na jedno miesto tak pevne, ako tomu bývalo v minulosti a miesto trvalého pobytu, miesto bývania a miesto práce sa čoraz častejšie od seba odlišujú. Dôvodom je predovšetkým rastúca fluktuácia a mobilita obyvateľstva. Pohyby obyvateľstva sa stávajú pestrejšími, nadobúdajú nerutinný a nepravidelný charakter. V tomto kontexte sa potreba aktuálnych, presných a spoľahlivých údajov o priestorovej mobilite javí ako nanajvýš potrebná. Cieľom príspevku je aproximácia

reálne bývajúceho obyvateľstva v Bratislave s využitím lokalizačných údajov mobilných telefónov. Zámerom je nielen spresniť údaje o priestorovej distribúcii obyvateľstva, ale do určitej miery aj relativizovať koncepty založené na tradičných štatistických údajoch o obyvateľstve a statickom vnímaní (mestskej) populácie. Súčasne je naším zámerom otestovať zmysluplnosť mobilnej lokalizácie ako doplnkového zdroja údajov pre priestorové a populačné analýzy a diskutovať tak možné interpretačné mantinely tohto netradičného zdroja údajov, ktorého význam v priestorových analýzach bude pravdepodobne narastať.

[nahoru](#)

Bára Vacková

FSS a PdF MU

Doma ve městě UNESCO

V posledních letech nabývá na síle debata o kvalitě života, síle sociálních vazeb a obecně sociálních změnách, které (minimálně) v posledním desetiletí zažívají turisticky atraktivní lokality na celém světě. Je zjevné, že značka UNESCO je jedním z vodítek, které individuální cestovatelé i agentury využívají jako návod pro plánování svých cest. V příspěvku představím některá východiska projektu Doma ve městě UNESCO, který se soustředí (mimo jiné) na pochopení vlivu turismu (v jeho různých formách) na podobu života v malém městě, na místní vazby i pocity přináležení. Projekt je jako pilotní studie realizován ve městě Telč. V prezentaci se budu soustředit na teoretická východiska a některé první závěry, ke kterým mezioborový tým sociálních vědců a vědkyň dospěl v konci prvního roku realizace. V příspěvku se (1) budu zabývat obecně tématem ochrany historického a kulturního dědictví, formováním těchto hodnot, které je třeba chránit a toho, co tato ochrana obnáší. (2) Dále se budu věnovat tomu, s jakým obrazem „turisty“ se (nejenom) v Telči setkáváme a (3) konečně se na základě první výzkumné zkušenosti pokusím reflektovat (sociologicky zajímavá) specifika problematiky v prostředí malého města.

[nahoru](#)

Ľubica Voľanská, Pavel Šuška

Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV; GÚ SAV

Domáci a novopríchodzí. Medzigeneračné vzťahy, sociálne siete a predstavy o priestore a domove v Bratislave a okolí

Slovenská spoločnosť dnes patrí medzi najintenzívnejšie starnúce populácie v Európe. Na rozdiel od prevládajúceho trendu starnutia obyvateľstva však existujú miesta, ktoré sa od tejto všeobecnej dynamiky odklňajú a možno pri nich pozorovať výrazné posilnenie nižších vekových kategórií. V súčasnosti môžeme v Bratislave a okolí pozorovať dve pozoruhodné lokálne odchýlky od tejto všeobecnej trajektórie. Prvá má podobu suburbanizácie, druhá sa týka špecifických lokalít, ktoré sa tešia obnovenému záujmu o mestské bývanie. V oboch prípadoch dochádza prostredníctvom prílevu nových prisťahovalcov, kde dominujú ekonomickí aktívni s rodinami, k poklesu počtu populácie seniorov. Okrem tohto jednoduchého demografického oslabenia posilňujú sociálne vylúčenie seniorov ďalšie aspekty meniacej sa sociálno-ekonomickej štruktúry, keďže prisťahovalci majú väčšiu ekonomickú moc, ktorá v mnohých situáciách môže znamenať väčšiu politickú váhu.

Rozdielny vek, pozícia v demografickom cykle, ukotvenosť v sociálnych sieťach, medzigeneračných vzťahoch, rodine a komunite, no tiež odlišný sociálny status spolu na jednom mieste prinášajú rôzne predstavy týkajúce sa ideálneho bývania, využitia verejného (mestského) priestoru, priorít a potrieb.

[nahoru](#)

Diskusní panel

Pro úvodní diskusní panel jsme vybraly 4 klíčové oblasti, v nichž podle nás spočívají hlavní problémy či výzvy budoucího vývoje měst (a to jak z hlediska života v nich, tak z hlediska jejich akademické reflexe): stav životního prostředí a environmentální krize, otázky bydlení a jeho dostupnosti, podoba městské infrastruktury, architektury a veřejného prostoru a sociální integrace a zapojení různých skupin obyvatel do rozhodování o městě a do jeho života. Jsme velmi rády, že pozvání do panelu přijali:

Dava Vačkářů

Ústav výzkumu globální změny (CzechGlobe) AV ČR

Dava Vačkářů je vedoucí oddělení společenského rozměru globální změny Ústavu výzkumu globální změny ([CzechGlobe](#)) Akademie věd ČR a členkou Laboratoře environmentálních stop [Centra pro otázky životního prostředí UK](#). Ve své badatelské práci se zaměřuje na vzájemné ovlivňování společnosti a přírodního prostředí a otázkám důsledků antropogenních přeměn ekosystémů pro různé aspekty kvality života. Dava Vačkářů v diskusi uvede téma globální environmentální krize a města budoucnosti jako řešení. Bude se věnovat roli měst v současné globální krizi a nastíní, v čem města mohou pomoci v transformaci směrem k udržitelnosti.

Martin Lux

Oddělení socioekonomie bydlení Sociologického ústavu Akademie věd ČR

Martin Lux působí jako vedoucí oddělení [Socioekonomie bydlení](#) Sociologického ústavu Akademie věd ČR. Dlouhodobě se věnuje otázkám vývoje ekonomiky bydlení v mezinárodní perspektivě, hodnocení nástrojů bytové a sociální politiky, a zejména problematice sociálního bydlení.

Milota Sidorová

Metropolitní inštitútu Bratislavy a WPS Prague

Milota Sidorová se věnuje otázkám územního plánování a rozvoji měst s důrazem na férový urbanismus a genderovou rovnost. Věnuje se facilitaci, participativním přístupům v plánování. Byla zakládající členkou mezinárodního urbanistického festivalu – reSITE, spoluzakládala síť [WPS Prague](#) (Women Public Space), od roku 2019 působí jako vedoucí oddělení participativního plánování [Metropolitního Inštitútu Bratislavy](#).

Ondřej Mulíček

Geografický ústav přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity

Ondřej Mulíček působí na [Geografickém ústavu](#) Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, specializuje se na humánní a sociální geografii. Dlouhodobě se věnuje otázkám vývoje měst a městských regionů, plánování a teritoriálním politikám na lokální i mezinárodní úrovni, spolupracuje s místní správou a samosprávou při vytváření podkladů pro rozhodování. V rámci diskuse se bude ze svého pohledu geografa věnovat některým problematickým momentům zapojení obyvatel a uživatelů území do procesů územního plánování a otázkám rozdílných měřítek a časoprostorových ukotvení.

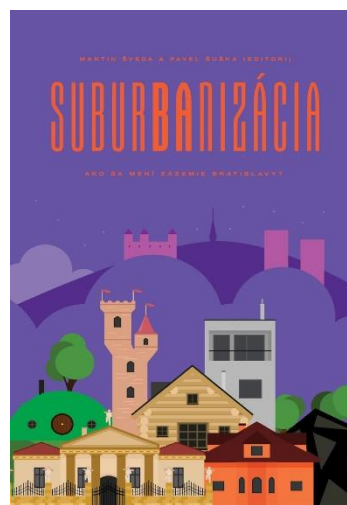
[nahoru](#)

Večerní setkání

Na úvod neformálního společenského večera ve čtvrtek 21. 11. od 18 hodin v [Praze v Brně](#) budou představeny tyto nové publikace:

Bernard, J. a kol. 2019. [Nic se tady neděje.](#) Praha: Sociologické nakladatelství SLON / Sociologický ústav AV ČR.

Šveda, M. a Šuška, P. (eds.) 2019. [Suburbanizácia: Ako sa mení zázemie Bratislavy.](#) Bratislava: Geografický ústav SAV.

Osman, R. a Pospíšilová, L. (eds.) 2019. [Geografie "okrajem": Každodenní časoprostorové zkušenosti.](#) Praha: Karolinum.

Ferenčuhová, S., Galčanová, L. a Vacková, B. (eds.) 2019. [Sociální studia: Viditelná a neviditelná města](#), 16 (1).

[nahoru](#)

(skutečně) Jmenný rejstřík

Anneli Kährik 3, 26
 Bára Vacková 3, 4, 28, 31
 Barbora Buchtová 3, 5
 Blanka Nyklová 4, 17
 Csaba Szaló 1
 Daniel Kaplan 4, 14
 Dava Vačkářů 1, 4, 22, 30
 Eliška Bartošová 1, 3, 5
 Eliška Černá 3, 21
 Eliška Krkoška Lorencová 4, 22
 Eva Gregorová 3, 12
 Eva Špačková 1, 2, 25, 27
 Filip Alexandrescu 1, 19
 Hana Daňková 4, 8
 Hana Porkertová 3, 19
 Ivana Přidalová 3, 26
 Jan Blažek 2, 4, 5
 Jana Línová 3
 Jana Matyášová 2, 16
 Josef Bernard 31
 Kadi Kalm 3, 26
 Karel Čada 2, 4, 6, 7
 Katarína Moravanská 3, 17
 Katarína Rišová 2, 22
 Ladislava Zbiejczuk Suchá 3, 5
 Lenka Suchá 4, 22
 Ľubica Voľanská 3, 28
 Lucie Galčanová 2, 3, 11, 31
 Lucie Pospíšilová 3, 4, 10, 20, 31
 Luděk Sýkora 3, 6
 Marie Horňáková 3, 9, 26
 Marie Špiláčková 1, 27
 Markéta Zandlová 4, 7
 Martin Čermák 2, 8
 Martin Lux 1, 30

Martin Ouředníček 1, 3, 20
 Martin Šveda 1, 27, 31
 Michal Lehečka 2, 14
 Michal Šindelář 3, 25
 Milota Sidorová 1, 30
 Nina Dvořáková 3, 9
 Olga Srstková 4, 22
 Ondřej Mulíček 1, 30
 Ondřej Šerý 1, 24
 Ondřej Špaček 2, 3, 14
 Otakar Bursa 3, 6
 Pavel Doboš 3, 9
 Pavel Frydrych 4, 10
 Pavel Pospěch 3
 Pavel Šuška 3, 28, 31
 Peter Barlík 1, 27
 Petr Gibas 2, 4, 12
 Petr Kubala 2, 3, 14, 21
 Petr Lang 3, 16
 Petra Špačková 3, 26
 Radek Suchánek 2, 23
 Renáta Mikešová 4
 Robert Osman 1, 3, 4, 9, 19, 20, 24, 31
 Roman Matoušek 3, 16
 Roman Novotný 3, 5
 Slavomíra Ferenčuhová 4, 10, 31
 Štěpán Ripka 3, 21
 Tereza Hodůlová 2, 13
 Tomáš Čech 1, 7
 Tomáš Štefek 3, 5
 Václav Orcígr 3, 4, 17, 18
 Vendula Svobodová 1, 24
 Veronika Mikulová 3, 11
 Zuzana Kopecká 3, 16
 Zuzana Réveszová 4

[nahoru](#)